

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<p>Előfizetési díj: Egész évre 4 frt. Félévre 2 „ Negyedévre 1 „</p>	<p>A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajkért kapják.</p>	<p>Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelő- dés” szerkesztőségének Gyulafehérvára a várba küldendők.</p>
---	---	--

Jézus legszentebb Szívének tisztelete és ünnepe.

(Urnap nyolezada utáni péntek.)

„Summi Regis Cor aveto
 Te saluto corde laeto
 Te completi me delectat
 Et hoc memi cor affectat
 Ut ad Te loquar, animas.”
 (S. Bernardus. D. E.)

Nem új és nem régi ez. Nem új, mert Jézus legszentebb Szívének imádása s tisztelete egyidejű magával a kereszténységgel. Imádták és tisztelték Jézus legszentebb szívét míg itt e földön láthatóképen járt: az ő anyja Mária, apostolai s az első keresztények, tizenkilenc század mindenrendű és rangu keresztényei. Midőn a legsz. Szívet imádták és tisztelték, azzal magát Istent, Jézust imádták s tisztelték, mert a szívet nem lehet Jézustól különválasztani. Ha a Szív imádtatik, azzal maga az egész Jézus imádtatik. És ennek alapja a „hypostatica unio”-ban van. Bár mely testrésze imádtassék s tiszteltessék az áldott Üdvözítőnek, azzal az „egész” imádtatik s tiszteltetik, mert minden rész ő benne Isten-ember; minden rész állandó s örök, mert a fölött emberi testet, melyet föltámadásában megdicsőített, örökre együtt fogja tartani.*)

Nem régi a tisztelet oly értelemben, hogy az különös ünneppel s ájtatossággal gyakoroltassék. Noha kezdettől fogva számtalanok buzgólkodtak Jézus kegyelmét kinyerni különösen Szent Szíve tisztelete által, mégis az csak magános, egyesek tisztelete s buzgósága volt, melyet az egyház soha se helytelenített, hanem ajánlásaival elősegített s bucsuadományaival élesztett. A legsz. Szív tisztelete nyilvános ünnepléssel a 18 ik századból származik.

Nem ezélem e rövid értekezésszerű elmélkedésben a legsz. Szív tiszteletének dogmatikai jelentőségét fejtegetni, hanem csak a legsz. Szív ünnepének alkalmából röviden bár a n. é. olvasóknak a nyilvános tisztelet eredetét s erkölcsi hasznát bemutatni.

Tudjuk a szentírás számos helyeiből, a szentek életének

*) Zsid. 9 f. 11 v. — Ján. 1. 2 f. 1 v. — Róm. 8 f. 34 v. — Titk. 5. f. 6 v. —

esodálatos eseteiből s az egyháztörténelem följegyzéseiből, hogy Jézus legsz. Szívének imádása s buzgó tisztelete nem új dolog. Az általános tisztelet föltalálható a legrégebb időben s mivel tovább haladt a kereszténység, annál jobban tapasztalta a nagy erkölcsi sőt néha anyagi hasznokat. Mindezek arra ösztönöztek egyes országok püspökeit s híveit, hogy a szentszékekhez folyamodjanak egy általános ünnep elrendelése végett, melyen a vett számtalan kegyelmekért kiki különös háliját fejezhesse ki Jézus legszentebb Szívének. Több esetben történtek ez ügyben folyamodások, sz. széki tárgyalások de XIII. Kelemen pápa uralkodásáig az ügy mindig eldőlni halasztva.

Mintán 18 század buzgó gyakorlatát, számos szenteknek jelenéseit az egyház feje legszigorubbán vizsgálat alá vette, oda fejlődött a legsz. Szív cultura, hogy az az egész keresztény világ tulajdona s hő vágya lett. Ezért XIII. Kelemen pápa a kellő vizsgálatok megejtése után 1765-ben február 6-án a legsz. Szív nyilvános tiszteletét egyszerűen jóváhagyta, mint olyant, melyben semmi ellenkező sincsen az igaz keresztény tannal. A tiszteletnek megengedése azonban nem volt elég. Alapultak társulatok, szerzetes rendek s egyletek, melyek nem szüntek kérni az egyház fejét: rendelne egy nyilvános ünnepet, melyen kötelező szent mise és zsolozsma legyen. A többek közt a legsz. Szív ünnepének elrendelése — a százezi Sz. Ferencz genfi érsek által alapított „Sarlós B. Asszony” apácáknak köszönhető, mert sok kérésre előbb nekik engedte meg 1765 jul. 10-én XIII. Kelemen pápa, hogy Jézus legsz. Szíve ünnepét a rend pünkösdi után valamely rubricailag szabad napon egyenesen sub ritu duplicis majoris (nagyobb rangu ünnep gyanánt) ünnepelhesék. E kedvezmény milliókat hozott mozgásba. Folyamodás folyamodást ért főleg Lengyelországból, minek eredménye az lett, hogy az egész Lengyelország [megnyerte az egyházat*)] ünneplést urnap nyolezada utáni péntekre

*) Melyen nincsen a hívőknek kötelességgé téve bűn terhe alatt sz. misét hallgatni s a dologtól tartózkodni, hanem magán buzgóságra van bízva, de azért ép úgy ünneplik sok helyen mint a kötelező ünnepeket. Ez érdem, mely jutalmat nyer!

(1765 május 11-én) s e napra külön mise „Miserebitur“ kezdett és szolozsma is rendeltetett duplex ritussal, nevezett országrészre.

A lengyelek részére adott kedvezményért nem csak országok, hanem világrészek folyamodtak. Ha így szabad beszél-nem: szent irigység támadt a többi nemzetekben s ők is kérték a sz. székét, engedné nekik is bár a templomi ünneplést.

Az egyház feje látván a gyors fejlődést, teljesen meg volt győződve, hogy az Urnak kedve telik ez ünnepben, mert akkora lelkesedés csak tőle jöhet a hitetlenség legnagyobb századában. Hogy az ünneplés általános legyen arra számos szent széki tárgyalások tartattak. Végre b. e. IX Pius pápának jutott a szerenese a legsz. Szív cultusát magaslatra emelni, midőn 1856-ban aug. 23-án az egész világegyházra kiterjeszté s kötelezővé tette a lengyelek részére adott sz. mise és szolozsmákkal, a ritust duplex maj. emelvén.

Az általános ünneplés milliók buzgóságát növelte; mindenütt fölláttattak a I. legsz. Szíve társulatai s csak amugy árad a kegyelem. Mindenütt, hol e társulatok behoztattak virul az erkölcs, halad a jóban a nép, boldogabb lesz a helység. Itt a Szent Szívnek esodálatos működését kell ismernünk. Állandó buzgóság jó erkölcsöket, ezek érdemet, az érdem pedig jutalmat nyer itt és túl a siron.

A számtalanszor tapasztalt kegyelmek meghálálásáért a legszentebb Szív ünnepét dicsőségesen uralkodó szentséges Urunk és atyánk XIII. Leo pápa 1889-ik év június 28-án az egyháziilag megüendő ünnepnek legnagyobb rangjára duplex primae classisra emelte s a világot annak bázgó tiszteletére serkentette.*)

Igy emelkedett föl ez új ünnep napjainkig a legmagasabb póletra; csak vigilia és octava kellene még s akkor valószínű, hogy nyilvánossá is fog rendeltetni. Bármerre forduljunk mindenütt nagy e dicső cultus. Ha mi nem, de kik utánuk fognak élni pár tizedre megérik azt az örömet, hogy a világ egypár hívei kémi fogják a szentszéket, hogy ez ünnepet kötelezővé tegye. Nem idegen a kereszténység ettől, mert napról-napra tapasztalja a legsz. Szív melegét, hol annak sugarait beférni engedik. A meleg életet és termést ad. Jézus legsz. Szíve is oda fogja terelni a tévelyektől körülvelt emberiséget, hogy buzgósága jutalmául, örömeinek betöltésére megtermi majd az ohajtott ünnepet s kik azt kieszközölik boldogsággal tölti el.

A legsz. Szív különös kultusait, ájtatosságait — mint igen illő is volt — dicső Jézus uták terjesztették s terjesztik ma is legbuzgóbban. A rend alapítója Sz. Loyala Ignác különös boldogságot érzett, ha a legsz. Szív tiszteletéről szólhatott s annak előmozdítására bár egy lépést is tehetett. Méltán zengi róla egy jeles egyházi író:**)

„De ki a népek álmaít virasztja
Elhagyni a szelid ég nem kívánt
Loyolát küldé végtelen malasztja
E holttembe***) érző szív gyanánt;
Hogy lenne élet ösztön a halónak
Rémelt idegre zsongító hatás,
Reménye a remény nélkül valónak,
Önérzet, öntudat, feltámadás.“

*) A népért t. i. I. p. p. nem rendeltetett, mert nem illő ünnep.

**) Dr. Zádori János kanonok Jézus Szíve ájt. története 1878. 117. l.

***) A hithideg világra.

A számos jelenések közt legnevezetesebbek azok, melyekkel az Ur Jézus Boldog Álákoké Mária Margitot tüntette ki, kit Szent Szíve apostolává választott.

Mielőtt a legsz. Szív tiszteletének erkölcsi hasznait is bemutatnám, szabadjon itt pár sorban megismertetni ezen választott jegyesét az Urnak, kit oly nagy kegyelmeiben részesített.

Boldog Álákoké M. Margit Burgundiának (Burgogne ma) Lhantecour (Lotekur) nevű falujában, mely a verosuresi plebániához az Augustodunensi püspökséghez tartozik született 1647 jul. 22-én, kereszteltetett jul. 25-én. Szülői ősi nemes franceziák voltak; apja Klandiusz királyi jegyző; anyja Lámyrn Filberta szintén előkelő uri hölgy; 1639-ben léptek házasságra, Margit ötödik gyermekülk volt. Nevelését nagy gondnal vezették. Sokat használtak lelkére apai nagybátyjának Antal verosuresi plebánosnak, ki őt keresztelte, intései és tanácsai. Már mint gyermek e szóra „bűn“ utállattal telt el és szomorkodott.

Tizenkétéves korában naponként négy órát töltött imádságban, hetenként háromszor böjtölt, táplálékának javát a szegényeknek adta és vasóvet viselt teste sanyargására. 1671-ben, 25 éves korában május 25-én Paray le Monialban, mely város nem volt messze szülőhelyétől, belépett a „Sarlós B. Asszony“ apáczái közzé.

Ő sokat szenvedett: szülőit korán elveszté, a ház baja i reá maradtak, miután testvéreit elrendezte, lemondott a világról s egyedül Jézusnak élt, ki őt gyermekkorától fogva sokszor kegyelmeivel halmozta s jelenéseivel vizsgáltta, erősítette. Ambár az elragadtatás sokszoros kegyeiben részesült, mégis szívében égő vágyat érzett a szenvedések iránt. Az Üdvözítő betöltötte ezen vágyát, sőt mint a bűnök ellen való harc áldozatot, más félelmes kínok elviselésére edzette őt. Lelki sorvadással is sujtotta, mert Isten kit szeret azt próbából csapással is látogat, mint Sz. Jóbot. Apáca társai elfordultak tőle, idegenkedtek s barátságtalanul bántak vele ok nélkül.

Miután lelke ily módon megtisztult, Jézus sok látomásban jelent meg neki különösen az oltári szentségben. Megmutatta isteni Szívét, mely majd égett mint egy kemeneze, majd erősen vérzett és szét volt tépve. Margitnak kijelenté: ez azért van így, mert az emberek részvétlenek az ő szeretetéhez s bünt bűnre halmoznak. A szent szüz életében 70 látomásban részesült s gyóntatóján kívül senkinek se beszéltte. 1675-ben jun. 21-én Urnap nyolczada utáni pénteken, tehát azon napon, melyet Jézus rendelt, hogy örökre Szent Szíve ünnepe legyen, nagyszerű látomása volt, midőn az oltári szentség előtt leborulva imádkozott: ekkor kapta az üdvözítőtől a parancsot gyóntatójával együtt P. Columbiere Jézus társasági szentéleti pappal, hogy legsz. Szíve tiszteletét terjesszék és ápolják.

Lehetetlen azt mind leírni, mit e két szent tett a jelenések után — a Szent Szív ügyében. Buzgó működésök eredményét igazolja ma az egész föld kerektsége, mert Jézus legsz. Szíve mindenütt buzgón tiszteltetik és imádatik.

Miután B. Margit fonségsé küldetését befejezte 42 éves korában, szerzetessége 18 évében 1690 okt. 17-én szentségekkel ellátva boldogul meghalt. 1864 aug. 19-én IX. Pius pápa a csodás szigorú vizsgálata után őt a Breunyei boldo-

gok közt lenni mondotta s tiszteletét nyilván elrendelte halála napjára.

Ime 200 éve, hogy e nagy szent megnyerte a legsz. Szívtől az örök dicsőség koronáját, méltó és igazságos volna, ha a magyar nép is kellően megülné okt. 17-én jubileumát, hisz kinek van nagyobb szüksége hatalmas pártfogókra Isten előtt, mint épen a hitevesztett és szétszállott magyar népnek.

Fel tehát a bűn álmából magyar! Jézus szíve választotta téged is imázik, de hogy használjon neked — te is tedd meg kötelességedet: kövesd őt a legszentebb Szív buzgó tiszteletében s egykor te is ott léssz, hol most B. Margit örökre örövendez.

A „Nyelvőr“ és Ballagi.

Az irány, melyben a „Magyar Nyelvőr“ a neologia ellen immár 18-ik év óta megkezdett író háboruját szakadatlanul folytatja, kétségkívül kiváló befolyással volt és van a forradalmi korszak után felnövekedett írói és olvasó nemzedék javarésze. A „Nyelvőr“ alkotta szóképzési szabályok érvényesülése hová-tovább nagyobb-nagyobb dimenziókat ölt a hírlapok, folyóiratok, verses könyvek, színművek, tudományos munkák, programok, parlamenti beszédek és tankönyvek szövegeiben is. Aztán nagyon természetesen a stílusban érvényesülő szabályok jogosultságot követelnek magoknak az élő beszédben is.

Míndez a „Nyelvőr“ diadalainak általában véve fényes bizonyága, és nem is lenne okunk emelni, ha a „Ny.“ produkciói nyelvünk geniuszából származnának és így nemzeti klasszikus irodalmunk erejét és tekintélyét nem kockáztatnák.

A „Ny.“ alkotásai ellen, mik már sok helyt iskolai szabályok gyanánt is el vannak fogadva, élesebb hang még nem emelkedett fel, mint a Ballagi Móré a Magy. Tnd. Ak. folyó évi január 7-ikén tartott ülésében, „Szókészletünk ortholog szabályozása és az iskola“ című értekezésben. Ballagi, ki a nyelvújítási harez nagy részét áltáitálta, sok jártassággal mutatja ki, hogy a „Nyelvőr“ nem azt tette kutatásai főtárgyává: mi a magyar észjárás törvénye, midőn a szokat gondolatai kifejezésére összefűzi: milyenek a magyar észjárásnak megfelelő szólásmódok, hanem inkább azt kereste: mi a rideg szó alakjának, mi a szóképzésnek törvénye, holott — ugymond ő — az egyes szó, ha még oly esodabogár is, mint például zongora, minta, ha a nemzet egyszer elfogadta, és közönségesen élnek vele, a nyelv nemzeti jellegét nem rontja meg, se a nemzeti észjárást nem botránykoztatja.

Ballagiak sok tekintetben igazat kell adnunk, ámbár a „Ny.“-nek sem akarunk éppen antiprókátorává szegődni. Ha azok a „Ny.“ által felállított és a nyelvújítási harezban keletkezett új szókra nézve határozottan halálhozó szóképzési regulák az iskolai használatra szánt könyveken kívül másutt érvényre jutnak, még ott sem marad el a klasszikus nemzeti irodalomra az ő becsérlő hatásuk. Mikor pedig a szóképzés törvényeivel foglalkozó iskolás ifju a kezébe adott jelesebb magyar írók műveire, illetve: szavaira, szóképzésére a maga sablonszerű ismereteit kezdi alkalmazni s egyidejűleg tapasztalni, hogy azok igen gyakran szabályellenesek: akkor a növendékeknek a nemzeti irodalom után való lelkesültsége

nagykönnyen illuzoriussá válik, a mi bizonyításra legkevésbé sem szorul.

A vallás- és közoktatásügyi miniszternek, valamint az iskola iránt melegebben érdeklődő tanügybarátoknak is háttározott óhajtása a középiskolai ifjuságnak nemzeti szellemben való fejlesztése. Ez pedig, mondjuk ugy, a hogy van, oly körülmények között, mikor a növendék nyelvtani ismereteiből kifolyólag pellengére állítja a nemzet klasszikus íróit azért, mert idegen képzős szavaik az általa ismert törvényeknek nem felelnek meg: nézetünk szerint a tanár bármily paedagogiai jártasságának daczára is kivihetetlennek látszik. Felkelteni a tanuló ifjuság rokonszenvét oly írók iránt, kiknek műveiben hemzsegnek az idegen és hibás képzők; fentartani a lelkesültséget a nemzeti ügy iránt, mely nem az ifjuság értelmi világában élő nyelvrendszer alapján van tárgyalva: anyyi, mint a levegőt verdesni, mint a falz. borsót hányni, mint a fővnyre házat építeni.

„Mutasson nekem valaki akár a multban, akár a jelenben széles e világra még egy országot, hol a fiatalságot anyanyelve helyes használatára ugy tanítják, hogy kezébe adják a nemzeti irodalom remekeit, mint a magyar stíl mintaképeit, s egyidejűleg tanítják olyan nyelvtanra, melynek szabályai szerint azon remekművek rakva vannak hibásan képzett szókkal, kerülődő barbarismusokkal, s általában egészen nyelvezetők alapjában hibás.“

Hy irányban óvja Ballagi az iskolát az ortholog „Nyelvőr“ befolyásától, illetve, a „Ny.“ szellemében szerkesztett magyar nyelvi kézikönyvek használatától. Ez mindenesetre nagy baj ha a tanítás olyszerű, a mint Ballagi felfogja, s ha az eredmény ugyaneak a klasszikus írók kicsinylésére, lenézésére vezetné a tanuló ifjuságot.

Hanem a Ballagi meggyőződése szerint végzett magyar nyelvi oktatás a tanárvilágot még egy közelebből érdeklő veszedelemmel is járna. A növendékek összevetve a magyar nyelvtan stílusát és reguláit a többi tankönyvekével, ezek hibás volta felől nem egyszer emelnének panaszt a m. nyelv tanára előtt. A matematikus, a geográfus, a fizikus, a hisztorikus, stb., természetesen nem ugy ír, mint az, a ki a Nyelvőrnek állandó olvasója és elvtársa lévén, erre építi fel a magyar nyelv rendszerét. A növendék pedig ezen rendszer szerint mérlegetni többi tankönyveinek is stílusát, s ha ez az ő tudományának próbáját nem üti: kész a kárhözható ítélet, mely elől egyik tankönyv írója sem menekülhet.

Ez még mind hagyján, de van ennél még egy közelebbi baj, mely az iskolai morál megülő betűje lehetne. A jelzett irányban való tanítás odavezetne, hogy a növendékek a magyar nyelvnek a hibás (egyszerű) szóképzés és hibás szó-összetételre vonatkozó szabályait a többi bejáró tanárok szavaira és szólásmódjaira is kimélet nélkül alkalmaznák, pedig azt csak senki sem követelheti, hogy más tárgyak szaktanárai a magyar nyelv tanárával (ha ez a tankönyv szabályaim kívül; más odavonatkozókat is esetleg fölelmegetett) az újabb vivmányok ismeretében és alkalmazásában lépést tartsanak.

Ezen körülmények kézzelfoghatólag mutatják, hogy a „Ny.“ szellemében szerkesztett Magyar Nyelvtannak Ballagi szerint végzett tanítása lábat ad a növendékeknek nem csak arra, hogy — a mint ő véli — a klasszikus írókat, hanem egyuttal arra is, hogy a többi használatban lévő tankönyveket, azoknak szerzőit és előadó tanárait egytől-egyig kiczé- gérezzék.

Azonban a magyar nyelvi oktatás korántsem úgy megy, a mint azt Ballagi gondolja. A tanár az érinteti körülményekkel ismeretes lévén, azokat a tankönyvekre is lesújtó hatású szabályokat nem mind közkeletűeket tárgyalja, hanem mint olyanokat, melyek elfogadásra ajánlva vannak. Megismerteti a különböző tankönyvekben követett helyesírási módot is, mert kétségtelen, hogy nálunk valahány író, amnyiféle helyesírási szabályt követ, nem tartván irányadóul még az akadémikusok, sem a Magy. Tud. Társaság által kiadott s több mint tíz év óta közkezen forgó Helyesírási Szabályokat.

Hanem az idézett akadémiai értekezésben még több is van mondva dr. Szinnyei József egyetemi tanárnak a „Ny.” szellemében szerkesztett Rendszeres Magyar Nyelvtanáról, mely gymnasiumi használatra van szánva. E könyvnek, valamint írójának is ezime a benfoglalt szabályok értelmében öreg hiba. Hiba a nyelvtan cím, mert a tan: mint tanít és tanul igéknek elvont gyöke, név gyanánt van használva. Hiba, még pedig kétszeres, az író czimében a tanár szó, mert töve a tan. képzője a szláv nyelvből átköleszőnött ár.

Ballagi a miniszter által is próbált ama tankönyvből földézi a nyelvújítók által a szóképzésben használt szabályokat, mint olyanokat, melyek az iskolát (középiskola) a neofogusok szokásának és a klasszikus íróknak becsmérlésére vezetik.

Am legyen ez az ő nézete; de engedjen meg nekünk, valamely tankönyvnek érdemét és a középiskolai szaktanítás sikerét attól tenni függővé, hogy ama könyvben pár oldalon ha úgy tetszik, tájékoztató megjegyzés gyanánt mi van föl emlegetve, legkevesebb sem tartjuk elégségesnek, főképp, ha azt is hozzávesszük, hogy Ballagi is más tekintetben jeles tankönyvnek tartja azt. — Szinnyei dr. tudvalevőleg csak a három alsó osztály számára adott tan- és olvasókönyvet. A magyar nyelv tanára pedig tudja, hogy a negyedik osztálytól fölfelé más szerzők tan- és olvasókönyveit kell használnia, melyek a „Nyelvör” kánonjaival és a kérdésben forgó ugyanazon szellemű tankönyv említett megjegyzéseivel nem mindenben egyeznek meg; azért egyfelől, hogy a többi tankönyvek stílusán s különösen a klasszikus írók tekintélyén csorba ne ejtessék, az ilyen és ezekhez hasonló szabályok tárgyalásánál óvatosan jár el, esetleg egészen mellőzi azokat.

Részünkről a „Nyelvör” szóképzési szabályait, melyek már a közép- és népiskola használatára szánt Nyelvtanokba is beszívárogtak, nem óhajtnak a nyelvújítási harcban keletkezett szókra alkalmazni, mert ez meglévő nyelvkincsünknek tömérdek veszteséget okozna; de másfelől szükségesnek tartjuk az ama szabályok értelmében képezett vagy újra képezett szókat elfogadni és a középiskolai anyanyelv oktatásakor is legalább annyit fölemlíteni, hogy hittani, mérnöki, vegytani, orvosi, ipari, kereskedelmi és természettudományi magyar műszók nagy részét most alkotják és az új szók alkotásánál a hibás (egyszerű) képzést és szóösszetevést kerülni kívánatos.

Bodó Ádám.

TÁRCSA.

Üdvhangok.

*Gyors röpüléssel szárnyas idő
Mért szállasz tova folyvást?!
Nem lankadnak-e szárnyaid
Oly hosszas röpülésben?! . . .
Nyugtasd meg azokat, kissé
Hagyd pihenőre lesszállni, —
Mig a Kegyes Főpap köztünk
Szent áldást osztva körüljár! . . .
És te kanyargó Kiskükküllő —
Allj meg medredben, mint Jordán
S nézd, ki járdal partjaidon! . . .
Áldásban viruló szép vidék —
Balsamos illattal tisztelkedj! . . .
Zöld berkek, ligetek, bükkerdők
Vigdalu énekesi zengjétek
Üdvözlő dalokat összhangban
Versenyező hérvél, mint zeng
Csalogány s pacsirta, ha megárad! . . .
Tornyok régi csengő lakói —
Zugjatok ércnyelven, vidáman,
Ünnepi hangutattól! —
Csöndes völgyi lakók jertek
Örvendés arczulatokkal
Zengni magasztos énekeket! . . .
Hagyjátok most el a munkát;
Mert áldás nélkül hasztalan
Paradásaitok reménye! . . .
Ott ad az Úr, hol akar,
S földét bíratja azokkal,
Kik szelidek s bugzón féltek
Ót a hatalmast és kegyest! . . .
Gyermeki vig seregek —
Nyugali karba vegyülve
Lelkesedve zengjétek! : . . .*

**

*Isten hozott kegyes Atyánk!
Kegyes szemmel tekints reánk;
Áldásodért eseng szívünk.
Hogy végre boldogok legyünk! . . .
Bugzón kérjük az ég Urát —
Áldásait terjessze rád,
Hogy mindenütt a merre jársz
— Jó legelőn találd a nyájt! . . .*

*Apostolok utóda vagy;
De nyájad száma már ma nagy;
Majd háromszázézerre nőtt —
Gonddal kell járnod aselőtt! . . .
Aunde Szentlélek van veled,
Kivel a nyájt megszenteled;
Legyen mindig vigasztalód,
Kinek kezét osztogatod! . .*

V. Cs. 7.

Bérmaút.

Erdély lankadatlan buzgalmu püspöke évenként megszokta látogatni nagyterjedelmű egyházmegyéjének egy vagy több kerületét, hogy híveit a Szentlélek erősítő kegyelmével a hit tántoríthatlan bajnokaivá avassa fel. Folyó évben a kiküllői esperesi kerületnek jutott a szerencse főpásztorát a szeretet és tisztélet legbensőbb érzetével keblébe fogadhatni.

Az előre elkészített program szerint május hó 31-ikén d. u. az 5 órai vonattal érkezett Ő Excellentiája Kerellő-Szt. Pálra, kísérve szeretett titkára ftd. Tamási Áron ur által. Idáig elkísérte ngs. dr. Tódor József kanonok ur is, ki azonban tovább tartott és ment Szentháromságra bucsura. Kíséretében voltak még ftd. Ágoston Lajos kiküllői főesperes, Barra Péter alesperes az egyházmegye nestora, valamint e sorok írója is, kik Székely-Kocsárdra jöttek volt a főpásztor elébe.

Megérkezve Kerellő-Szt. Pálra, az ott várakozó népsokaság lelkes éljenekkel fogadta a kiszálló főpásztor, melynek lecsendesedése után ngs. Gál Domokos alispán ur üdvözölte Ő Excellentiáját örömenek adva kifejezést a nagy szerencséről, melylyel becses látogatása által a megyét és kerületet megajándékozta. Azután ngs. gr. Haller György ur a kerellőszentpáli egyház főpátronusa hasonlóan meleg szavakkal üdvözölte Ő Excellentiáját, ki szokott nyájassággal a szeretet hangján köszöntötte meg a szép fogadtatást; mire megkezdődött a bevonulás. E közben a sokaság közt megpillantottam t. Ince András m.-szengyeli plebánost, ki innen kezdve még kitarébb kísérője lett Ő Excellentiájának, mint én. Hosszu kocsior, közöttik elegans fogatok kísérték a Főpásztor utját, mely diszkapuval és zöld ágakkal volt felékesítve. A templom közelében találkozott a bevonuló Főpásztor a hívők egy másik sokaságával, kik processióval jöttek elébe. Itt tehát kiszállva, a kocsiból körmenet alakult az egész kíséret s máig is nemesak fülemben, hanem szívemben is visszhangzani érzem azt a szép éneket, melyet a nép e körmenet alkalmával énekelt. Visszaragadtak ezek lelkeket a multba, midőn a jó Csik országában hallottam utóljára ilyent a jámbor vallásos nép ajkáról.

A templom ajtajához érve t. Veres Lajos helybeli lelkész szépen átgondolt és átértett beszéddel fogadta a Főpásztor, mire Ő Excellentiája kenetteljesen atyai szeretettel válaszolt. A templom kulcsainak átnyújtása és a szokásos rövid imák után részcsellünk az apostoli áldásban. Ezután Ő Excellentiája az ujonnan épült plebánialakba vonult, honnan kevés időzés után ngs. gr. Haller György ur kastélyába hajtattott, hogy a nemes ifju gróf által felajánlott vendégszeretetet igénybe vegye. Később mi is oda gyülekeztünk, hol az izletes vacsorán az egész kíséret együtt volt.

Másnap Szentháromság vasárnapja volt, míg a kerellőszentpáliakra nézve valóságos ünnepek. Már kora reggel teljes díszben állott minden. A népsokaság nagyban szaporodott a szomszédközségekből is, különösen pedig a szép számú hívekkel bíró Buzás-Besenő filialéből. Maros-Vásárhelyről is az ünnepélyre lerándultak Kovács Ferencz apát-plebános és Karácsony Márton gymn. igazgató urak.

Az ünnepélyes szt. misét Püspök Ur Ő Excellentiája végezte teljes segédlettel. Ennek végeztével t. Veres Lajos lelkész lépett a szószékre és tartott egy alakilag úgy mint tárgyilag correct szt. beszédet, megdönthetlen indokokkal bizonyítván, hogy a püspökök az apostoloknak törvényszerű utódai. Ezután Püspök Ur Ő Excellentiája követve most is a nála szokásos módot, a lelkész beszédének fonálát vette fel és fűzte tovább mesterkéletlenül, de felségesen esetelve az apostoli hivatalt, melyből kifolyólag ő is most híveit látogatja, hogy őket a hitben megerősítse és ebbeli kötelességeiknek szent érzetét, ha talán lankadt volna, keblében felébressze.

Mint ilyen: 1) „Kötelességből jöttem hozzátok, kedvelt híveim!” mondá és szólott azon kötelességek hü teljesítéséről, melyeket kinek-kinek a társadalomban elfoglalt állása elébe szab. 2) „Szeretetből jöttem hozzátok!” és szólott a szeretetről Isten, az anyaszentegyház és az emberek iránt, úgy mint az értelem és szívteljes meggyőződése és benső érzete valakinek csak szólni engedheti. Sehol az egyszerűt a fenségessel, a természetet a művészivel nem láttam jobban érintkezni, mint Ő Excellentiájának ezen beszédében.

Végül 240 ifju és felnőtt részcsell a bérmaút szentségében, mely szertartás alatt valamint előbb a szent mise alatt is a nép élén Marti György marosvásárhelyi kántor énekelt szép erőteljes hangon.

A tisztelgések fogadása után következett az ebéd, melyre mindnyájunkat egyháziakat és világiakat újból gr. Haller György ur vendégszeretete hívott meg. Az itt mondott pohárköszöntők közül kiemelem a házi urét, ki Püspök Ur Ő Excellentiáját éltette, mire Ő Excellentiája emelkedett fel, örömenek adva kifejezést, hogy személyesen köszönheti meg a nemes grófnak azon nagy áldozatát, melyet az egyház és haza oltárára hozott akkor, midőn a tűzvész által elpusztult papilakot, iskola és kántori lakot kemény anyagból; az egész gazdasági épületeket fából a legteljesebb mértékben felépítette. Emelte poharát a nemesszívű áldozatkész ifju grófnak szerencsés és boldog életéért. Ezzel kapcsolatban megemlíttem, hogy ugyanez nap érkezett meg a vallás- és közoktatásügyi m. k. miniszter ur ő Nagyméltóságának is elismerő és köszönő nyilatkozata a nemes grófnak említett áldozataért.

Délután az iskolát látogatta meg Ő Excellentiája, hol egy kis leányka egy a megindulásig szívhez szóló szép beszéddel fogadta a főpásztor és előre is kérte magára és társaira apostoli áldását. Azután minden tantárgyból megvizsgálta a kisdedeket, kiknek értelmes feleleteivel teljesen meg volt elégedve.

Vizsga után újból a grófi lakba ment Ő Excellentiája, oda gyülekeztünk mi is és búcsút véve a házi urtól úgy mint a Szt. páliaktól, Radnóth felé indult a főpásztor kísérve egész kocsisor által. A valóban szép reményekkel tápláló dús mezőkön és réteken keresztül mintegy egy órai utazás után megérkezett a menet Radnóth határához, hol Horváth Albert fő-

szolgabíró úr nagyszámu sokaság élén üdvözölte Ő Excellentiáját. Tovább menve az erd. r. kath. status vagyonát képező radnóthi uradalom kapujánál, mely zöld lombokkal és zászlókkal volt ékesítve, Deák Ignác uradalmi intéző ur szép üdvözlő beszéddel fogadta a Főpásztort, honnan körmenetileg haladt tovább a sokaság az uradalmi kápolnába. Itt is a lelkesítő teendőket Veres Lajos szent páli lelkész végezte, kire a szentén köztisztelet és szeretetben álló Sándor Bonaventurának a napokban történt elhalálása után a radnóthi lelkesítő hivatal ideiglenes vezetése is bízott. A rövid templomi ima után következett az elszállásolás az udvari kastélyban és a tisztelgések fogadása, mely után nem sokáig pihent a főpásztor, hanem azonnal indult ki a szép és terjedelmes kert megtekintésére. Azután megtekintette a gazdasági épületeket, mindenütt a legnagyobb érdeklődéssel kérdezősködően az intéző úrtól, kinek fáradhatlan szorgalma és szakismerete az egész udvarba új életet látszik önteni, s reményt nyújt arra, hogy ily vezetés mellett az uradalom mind jobban fel fog virágozni. Másnap reggel az ünnepélyre megérkezett Gergely Ignác ez. kanonok tordai főesperes ur is. Az ünnepélyes szent misét itt is Ő Excellentiája teljes segédlettel végezte.

Ezután újból Veres Lajos itt már ideiglenes lelkész tartott szent beszédet ékes nyelven nyomós érvekkel bizonyítva a vallás szükségét és többféle módon czáfolgatva azokat, kik állítják, hogy a művelt embernek nincs szüksége a vallásra. Ezt is tovább fűzte püspök ur Ő Excellentiája, atyai jószággal vallásosságra és Isten iránti szeretetre buzdítva a nagy számban megjelent híveket. És mivel az nap épen Jézus legszentebb vérének ünnepe volt, ezt állította a vallásosság és Isten iránti szeretet indító okául, a belső meggyőződés hangján fejtegetve Jézusnak irántunk való szeretetét tovább és tovább fokozatosan emelkedve és magával ragadva a lekötött figyelmet, míg végre a szónoki bév legfelsőbb fokára jutva, az előbb atyai szeretettel tanító hang szent áhitattá és mintegy érzelemtengeré változott át. S ekkor ha volt is valaki a nagyszámu hallgatók közt, kinek szívérzelve szempilláin nem esillogott, de nem volt senki, kinek arczán a meghatottság vissza nem tükrözőtt.

Ezután 49 hívót részesített a bérmlás szentségében. E közben vagyis inkább post festa megérkezett t. Flori József lelkész úr is.

A díszes ebéd alatt, melyre a helybeli intelligentia is hivatalos volt s melyet Deák Ignác intéző ur vagy is inkább az ő kedves neje vendégszeretete készített számtalan pohárköszöntők tartattak, melyek közül a nagyobb rész püspök ur Ő Excellentiája állandó jó egészségére lett mondva.

Délután itt is az iskolát látogatta meg a főpásztor, hol a kis Deák János 2-ik osztályos tanuló szép beszéddel üdvözölte. A gyermekek feleleteit végig hallgatva daczára az esős időnek kikoeszított az uradalmi birtok egy részének megtekintésére. — Más nap június 3-án reggel esendes misét mondott s újból kirándult az intéző ur vezetésével a birtok másik főcsoportjának megszemlélésére s mindenütt gyönyörködött a szorgalmas munka után oly szép reményekkel kecsesgató dús terményekben.

Tizenegy óra után özv. Sándor Jánosné ő méltósága szíves meghívása folytán már indulóban volt Excellentiája Csapó felé. — Mi is bucsut vettünk a radnóthiaktól, — az intéző ur és kedves nejétől, kinek szíves vendégszeretét

annyiszor vettük igénybe s kísértük ő Excellentiáját fel Csapóra. — Itt az izletes ebédet nagyban fűszerezte a vidám hangulat, melyet a nemes Sándor családnak ismert jószívűsége és keresetlen nyílt modora észrevétlenül is elöntött az egész asztalkörön.

Ebéd után nemesokára kiadott a rendelet a tovább indulásra. Nek m pedig ütött az óra, hogy bucsut vegyek nem csak a kedves háziaktól, hanem püspök ur ő Excellentiájától és a kísérő körtől is, mivel a küszöbön álló Urnapja haza hívott. — Nem sokára uton volt ő Excellentiája Küllővár felé kísérve egész kocsisor által. Én pedig már csak azon forró kívánsággal kísérhettem, hogy az Ég ura vezérelje a hajlott kora mellett ifju-láng lélekkel bíró Főpásztort s szent kegyelme harmatával tegye gyümölcsözővé apostoli fáradaimait!

K. L.

Kedves barátom!

Ha tudnád, hol jártam én, nem olvasnád el irigység nélkül a leveletem: mert olyan valami szép dolgot láttam, melynek látása minden esiki székyelt lelkesít, akármelyik szögletében legyen a kerek világnak, még sirja skén is.

Pünköszt bucsúra jártam Csik-Somlyóra! 1870-től fogva, midőn a somlyói főgymnasium 7-ik osztályát végeztem, nem láttam azt a nagyszerű, lélekelő ünnepélyt: pedig folyton égtem a vágytól, hogy meglássam még egyszer életemben. Írtam én ez ünnepélyről igen szép dolgokat egy munkámban. Képzetelem erejével felhívtam lelkemben ez ünnepség emlékeit, mert a lelkem tele volt a vágygal, hogy azt mindenki megnézzé, a ki soraimat elolvassandja és megszeresse a székyely katolikus világnak ez impozáns és mondhatni hazánkban páratlan szép jelenetét.

De mi az irás, mi a képzelet által előidézett kép a valósághoz képest? ahhoz képest a milyennek e nagy nemzeti vallásos ünnepélyünk a valóságban mutatkozik? Barátom! behunyom a szememet mióta haza jöttem sokszor, hogy ne lássak semmit, hogy háborítatlanul elmélkedjem azokról, a miket ott tapasztaltam. És minő fönséges, ragyogó képek rajzanak körül! Sokat szenvedtem 20 év óta, de az Isten ama nagy kegyelmét, hogy megnézhessem még egyszer a pünköszt bucsút: hogy gyönyörködjem 30—35,000 székyely testvéremnek buzgólkodó sokaságában: hogy büszkén érezzem, miszerint én is e romlatlan erkölcsű, nemes, jó nép gyermeke vagyok, gyermeke, ki véretem is kész volnék ontani népemért, fajomért: — mondom, — e nagy kegyelmet nem érdemeltem meg.

Pedig nekem arra szükségem volt. Nemesak mint iró vonzódtam oda, hogy elhozzam Pototzky Péter kedves barátomtól, egy felépítendő nemes jellem épületének alapköveit, hanem mint a boldogságos szült Anya egyik vitéz katonája is, ki ott esküdtem hűséget a „Mária-társaság“ szent zászlója alatt egykor az eszmének: hogy én az Isten anyja tiszteletét életemben mindig és mindenhol szívemben fogom hordani, hogy az Ő szent neve tiszteletét tetszésem szerint mindenha elő fogom mozdítani. Ott óhajtottam ezért elmondani még egyszer az „Angyali üdvözlőt“ magamban, hogy egykor gyermeki ésszel tett fogadásomat megújítsam. A „bűnösök oltalma, szomorúak vigasztalója“ soha sem jutott anynyiszor eszembe, mint éppen ez év folyamában.

Csaknem a rajongásig menő buzgósággal borultam le tehát lélekben ama nagy kegyelmű, áldott Pátronánk képe

előtt, könybe lábbadtak szemeim és boldogan éreztem, miszerint az élet megpróbáltatásai között nem kell kétségbe esnem, hiszen van egy mennyei pártfogóm, kinek hathatós könyörgése mindent jóra tud fordítani.

Ne várd tőlem, Kedves barátom! hogy leírjam ezt a nagyszerű ünnepélyt, mert a szavakban soha sem voltam oly szegény, mint ez alkalommal, és sohasem állottam oly nagy feladattal szemben életemben, mint most állanék, ha a pünköszi bücsüt leírására vállalkoznám.

Miképen hullámozt ki a Szent-silátor hegyén (mely szót a salvator-ból fordított a székelység a Kis-Somlyó hegyének megnevezésére) és hogy omlott oman alá ez a buzgóság és lelkesedés hevéből áthatott forró lávina: a katolikus székelység körül nyaldosva, mint valami lánghullám, a Beeze Imre által magasra emelt „Laboriumot“: hogy jósólgatták a „Mária-társaság“ eme jelvénye körül, a jó néné asszonyék, hogy abból a derék ifjúból, a esikmegyei alispán fiából, ki azt a nagy terhet oly biztos karokkal emeli, bizonyosan pap lesz az idén: hogy zúgtak a gyergyói legények felvirágozott usengetyűi. . . . kik mintegy 12-en a körmenet élén haladtak — összevegyülve a harsogássá növekedett ének zajával; mily festői vegyületben lengedeztek a kereszték, zászlók különféle színű lobogói, melyeket azok a sugár-magas keresztvivők és lilomkareus szép zászlóvivő székely leányok lobogtattak a sűrű tömegbe verődött sokaság között: annak elképzelését reád bízom, azt leírni lehetetlen. Ezt a lélek szemével kell nézni, édes barátom, a vissza-émlékezés szemüvegén!

És ha valaha pünköszi bücsüt gyönyörrel néztél, úgy bizonyára legméltóbb arra, hogy lelki szemeidet hosszasan reá függesztve tartsd az, a mely most folyt le, s a melynek én is szemtanuja valék. Nem zavarta ezt meg egyetlen dissonans vonás sem. Az áhitat szent érzelve közé nem vegyült a legesekélyebb parány sem a sértett hiúságból. Itt igazán, hogy b. Főtövással szóljak „Egy érzeménynék lángiban dobogtak a szívek!“

A esendőrörsvetető szép csendesen beszélgetve jöhet le jó feleségével és gyönyörű két kis leányával a „Szent-Antal“ kápolnához vezető, minden lépten megmozduló uton, legfennebb arra kellett vigyázni, nehogy magamagát sértse meg szuronyával az itt-ott önkénytelen összeverődés tolongás miatt. Mert ez a nép megmutatta, hogy tud parancsolni magának, hogy erős akarata határt vet — ha kell — az indulatok elé. Nem volt ott egyetlen, vagy garázda egy sem. Részeg pedig egyedül csak magam valék az öröm miatt, hogy ezt a drága, jó népet, véreimet ily nagy tömegben egytt láthatám.

Ha én e mámoros állapotomban, úgy lelkemben köveket dobáltam fel, mint egykor a jó bücsűjárók közül némelyek gyakorlatilag tevék, nem azon kérdés miatt eselkedtem, ami őket akkor izgalomban tartotta és forrongásba hozta: „hogy a nagy körmenet kikerülése alkalmával, a gyergyóiak, vagy a háromszékiek menjenek-e elől? hanem azért, hogy abban a nagy processióban, melyet emberiségnek nevezünk, s a melynek kálvária hegye a földi élet, elől kell menni mind a kettőnek, egymásmellett egykoron, hadd lássák a bücsűsök, nemzetek, hogy:

„Csak nem fajult el még a székely vér!
Minden kis cseppje drága gyöngyöt ér.“

Legyen megbocsátva, na itt egy pillanatra, ez impozáns

tömeg láttára felviharzott lelkemben a régi harezias bücsük emlékezete, s a mondott ködöbálás jelenete, mint egy régi időkből fennmaradt visio elvonult lelki szemeim előtt. Szerettem én ezt a népet akkor is, de sokkal inkább, százszor jobban szeretem most, midőn a nyers erő hatalmát fékezni bírja nála az ész, a napról-napra inkább finomuló, nemes származásához induló kedély. E népre valóban el lehetett mondani hogy: „felséges nép!“

Mióta láttam együtt buzgólkodni, együtt békességesen haladni az emberhez leginkább illő vallásos meggyőződés útján, az egykor versengő testvéreket, azóta tudom érteni: mi a népfőlség.

Mily hiába való semmiség egy ily néptömeg mellett még a legmagasabb pozíra állított egyéniség is! Most tudom miért tiltják el a zsarnokok a népesődületet. Félnék, hogy alattvalóik mind republikánusokká lesznek a népsokaság egyetlen elbágyoló tekintetétől.

De, hogy az erkölcsi finomodás fennebb vázolt öröndetes ténye nem esetleges termék, arról is volt alkalmam meggyőződni Csík Somlyó községében. Nagy része van abban — és mondhatom főérdeme a csík-somlyói róm. kath. főgymnasiumnak.

Évek előtt magam is tagja voltam e tanintézet növendékeinek, ha az akkori állapotokat a maikkal összehasonlítom: — megvallom — szinte irigyelnem kell a Laezi ösesm sorsát, a ki most van ott a gymnasium első osztályában; mivel fájdalomt okoz annak elgondolása: az értelmi fejlődés mily magas fokára juthatnék el, ha most kezdhettém ott a jeles erkölcsök, s tudományuk útját.

Tanárban, tanfőrfiúi lelkesedésben nem volt ott hiány 20 év előtt sem: a tudás vágyától lángoló, lelkes ifjúság is megvolt ott, mint ma: csupán csak a tanítást és tanulást megkönnyítő, sikeressé tevő szemléltető eszközöket kellett nélkülöznünk.

Mi minden van ott most!

Pünköszt napján, isteni tisztelet alatt, az orgona mellett összetalálkoztam Dr. Nemes Felix szentferenczrendi atya kedves barátommal. Régi jó ismerősöm lévén, nem átalottam azzal a kéréssel járulni hozzá: mutatná meg a gymnasium gyűjteményét! Ő késznek nyilatkozott kérésem teljesítésére. Eltávoztván álló helyünkből, átszivárogtunk uti társaimmal az emberáradattól elöntött utczán keresztül a gymnasium-épület helyiségébe: itt az én kedves geológus barátom kalauzolása mellett megtekintettük az általa ép most rendezett gazdag gyűjteményt.

Nem írom én le, mit láttam itt, arra egyszerű megtekintés még alaposabb szakfőrfiú részéről sem volna elegendő: mert a mily igen megkönnyíti a művészi rendezés az áttekintést, ép oly nehézzé teszi a részletes refererátát, a gyűjtött, szép, jellemzetes példányok sokasága és nagy becsé.

Tisztelettel adozom annak a természettudósoknak, a ki tegnap a Boldogságos Szűz díszéretére összesereglett sokaság előtt a hitlenség ellen beszél, s emelkedett szellemű szép beszéde erejével a tévtanítókat Mária templomából kiűzi; ma a vegykonyhán kutatja a természet titkait, holnap meg talán a Hargita oldalában keresi valoból a „Succinea oblonga“ nyomait, hogy holnapután a Diluvium állatvilága egy-egy maradványát kezébe adja tanítványainak.

„Nem vesz össze nálad Apolló s Jehova!“

Miután megköszöntem szíves fáradozását kedves barátomnak, ki oly időben, midőn a legtöbb munka szokott kijutni házuknál rendfarsainak, nem sajnálta, egy régi barátjától azt az áldozatot, hogy bevezesse a föld gyomrába, hol ő minden eddigi ismerősöm között a legbiztosabb kalauz: elbúcsuztam tőle ama meggyőződésemnek adván kifejezést, miszerint: engem boldoggá tesz az a tudat, hogy a csik-somlyói főgymnasiumban, melynek életéhez annyi szép reményt képesel minden hazafi, oly alapos szaktudós önti az ifjuság lelkebe a természettudományokat.

Megelőző nap, Pünköst szombatján, igen megszorított egy sajnálatos tapasztalati tény vitatása és az abból folyó eredmény. Osszejöttünk néhányan azok közül, kik egy időtájt lapozgattuk a „Kis-Somlyó“ oldalában az iskolai tankönyveket. Mint minden öröndetes eseménynek, úgy ennek is áldomás volt a végében. Én ugyan gyenge egészségi állapotom miatt óvakodom a borozástól, de azt nem állhattam meg, hogy Szász Károly kedves barátommal, ki ifjú korom ábrándképeit, tanulókori czimboráim között, leghívebben segített volt himezni, s kívül később Kolozsvárt is egy édes anya emlőin táplálkoztam évekig. — hogy ezzel a derék jó pajtásommal a viszontlátás örömpoharát ki ne üritsem.

De szükséges-e a bor kedvderítő erejébe folyamodni ott, a hol Károly jelen van? Az ő derült kedélye, mely az egyszerű, mesterkéletlen, jó magyar élekek tárháza, képes a „Lobogó“ borvizét is borrá változtatni. Kedves nagytáncosai, melyekről egész mondák keringenek kortársai és ismerősei között, fölöslegessé teszik a szőlő nedvének használatát.

Betértünk Károly barátommal egy pohár borra.

Itt új meglepetés várt reám. Ott találtam egy derék uri társaságban Bajkó Péter m. kir. honvédszázas barátomat, a mi egykori kedves „laboriferünket“, azt a herkules-erejű derék székely atyánkfiait, ki — ha lehetne — kardjával utat nyerne a székely népnek a tökéletesedés felé, a tudatlauság őserdejének kellő közepén.

Milyen székely ő, milyen igaz fia nemzetünknek: Mint Katona összejárta mondhatni az egész országot, tanulva, tapasztalatot gyűjtve, védve fajunk becsületét mindenütt, a hol megfordult. Közmopolita lehetett volna, de mégis megőrizte lelkében azt az őserdőt, mely azt mondatja vele, a mit gr. Székelyi mondott egykor:

„Az apagyilkosnak is meg kellene kegyelmeznünk, oly kevesen vagyunk!“

Hivatalos kiküldetésben volt Pünköst hetében, de azzal a megjegyzéssel távozott volt el, hogy a csik-somlyói búcsúra haza tér.

És beváltotta szavát. Mi hozta haza? A vágy együtt látni a székelység zömét, élvezni azt a boldogító örömet, mit e nép látása nyújt, megpihentetni szemeit édes vérein, melynél a magasabb kultura máza hiányozhatik, de ninesenek meg annak óriási bünei sem. Rea is gyógyírként hatott talán? Mint reám a némely ferde társadalmi fogalmak által testileg, lelkileg elnyomorított, ezüfra, tarka-barka ruhájú, s ép oly zagyva jellemű magasabb régiók unott látása után, ez egyszerű, durva öltönyű, érdes jellemű, de igaz, egyenes és nyílt nép becsületes arczának szemlélete; mert ő is hiszi, a mit én vallok, hogy nemcsak a nyelvnek, költészetnek, hanem a morálnak is a népéhez kell visszatérnie, ha megújulni és magából nagyobb szépségeket kifejtetni akar.

egyvüvé telepedtünk régi deák pajtásokul és elkezdettünk beszélgetni. Sok sok ideje nem láttuk egymást, amnyi mondanivalónk volt!

Beszélgetés közben felvetette Péter barátunk a kérdést: „Mi lehet oka annak, hogy ez a nép ma sokkal többet dolgozik, mint régen és mégis azt a sajnálatos tényt kell konstatálnunk, hogy anyagilag nemcsak nem halad, de nem áll azon a magaslaton, melyen évtizedekkel ezelőtt állott?“

Szász Károly gymnasiumi tanár barátunk erre előadta tapasztalatait, melyek mindnyájunkat meggyőztek arról, hogy itt is a localis bajok egyikével állunk szemben: hogy itt is a tőke zsarnokosodik az egyéni munka felett. Elszomorító, eklatáns példákkal igazolta e tünemény okát, saját tapasztalataiból. És a míg ezt elbeszélte Károly barátom, a nála baráti körben szokatlan komolyság fellege borította be arczát. Nem is volt itt tér a humorizálásra, itt komolyan kellett beszélni, hiszen olyan kérdésről volt szó, mely ha elméggesedik: egy nemzetnek életfaját döntheti az enyészet örvényébe, a honnan n nes fejtámadás soha.

Szerencsére volt közöttünk egy messzümnen jött székely atyánkfia is, a ki hivatva van e bajon segíteni. A jó akarat és törekvés nem hiányzik benne, tere is van hozzá, segítsen is, hogy ez a nép, Balogh Ignác szerint, ki néhány évvel ezelőtt, szörül szóra ezt mondta a csik-szeredai templom székéből: hogy ez a munkás, erős, minden szépért, jóért, igazért lelkesedni tudó szabad székelység ne jusson a tőke zsarnokoskodása miatt, a felvilágosodás és szabadság századának gyalázatára, rabszolgavására. Az Isten segítse meg!

Erzsébetváros, 1890. máj. 29-én.

Márton Dávid.

— **Vidéki levél.** 4. Kedves ösém uram! A mult kemény télen írott harmadik leveletem, ha későn is, de még is csak kiadá, noha nem igen vala érdemes a könnyomatásra; mert panaszos hangokon akart nyilatkozni az élet sokféle nyomoruságáról! . . . Hanem hát úgy áll a dolog, hogy, sokféle bajaink közt nem is érünk rá panaszkodni s különösen politikai okoskodásokba melyekben bele habarodni: mert a példabeszéd szerinti: „hosszú az ökör nyelve s nem beszélhet uram!“

Most örömmel akarom meglepni kedves Ösém uratam, oly örömmel, minőt én még idáig terjedett életemben nem élvezhettem: mert nem lehettem oly szerencsés, hogy kegyel, mes Főpásztoromat fogadhattam volna; és pedig azért; mert vagy előttem már megjárta, vagy azután érkezett elhagyott plebániámba, hogy én immán eltávoztam! . . .

Oly készületben ozzadunk, olyan mozgalom állott elő ezen a mi vidékünkön, hogy azt leírni nem is képes rézpenám! Pedig csak készület, hát még a többi, ami hátra van, arról írni ügyes tudósítást vagy értesítést! . . .

No de abban sokat tehet a ftd. titkár úr és a borsodi meg egrestői két szomszéd paptársam, valamint az alsóbb vidéken, ott a Maros mentén, Kerellő Szt. Pálon jegyzősködő plebánatos ösém uramék! . . . Ők ugyanis azon szerencsés helyzetnek örvendhetnek, hogy az assistentiában részt vehetnek, míg nekem itt a felvidéken kell helyt állanom, hogyha papra leme szüksége oly ember fiának, ki bücsüt szándékozott vagy kényszerítetett volna mondani az árnyékvilágnak, hát hir — és pap nélkül ne vágjon neki ama bizonytalan jövőnek! . . .

Én tehát adogatom a bérmajegyeket s utasításokat, míg

a várvavárt nap megérkezik! Már a 240-ik cédulát irtam meg, s pedig fele hátra van! . . . Készülnek a díszkapuk; nemzeti lobogók, utak, hidak, kertek, kerítések! Folynak a vitatkozások arról, hová és kihez fog szállani a várvavárott magas vendég?! . . . Számítgatjuk, kik s hányan lehetnek vendégeink? hová szállásoljuk; mit esznek, isznak ők s lovaik?! . . .

Hát falun az ilyeneket mind számba kell ám venni; mert ahol csak saláta, meg rántotta a napi eledel bő-vagy szők kenyérral és puliszkával, oda városról kell egyetmást beszerezgetni! . . .

Hir szerint nagyon sok uri vendégre számíthatunk itt a felvidéken. Jönnek főispánok, alispánok, szolgabírák; apátok, esperesek, plebánosok; ügyvédek, orvosok, földes urak s egyebek! . . .

Hát majd meglátjuk, mit hoz a jövő s a szerint fog alakulni, ha megérjük, egy másik levelünk! . . .

Nálam most legnagyobb baj egy új reverenda hiánya! Megrendeltem egy fővárosi czégnel ezeltől két héttel s azt felelte, hogy sztrájkolván a munkások rettenetesen, csak 15 nap alatt készíthet nekem egy reverendát! . . .

Akkor pedig már tullevén a püspöki fogadás ünnepélyein — maradhat az új reverenda akár karácsonig; mert van még két régebb kiadású s falun megjár a sáros hegyoldalakon fiúkba járogatni!

Az ünnepi kalapom is újabbat várna; de nem ismerem a legújabb divatu kiadást, rég nem fordulván meg magamat nagyobb városokban s ily formán csak olyan kalappal fogom fogadni a köszönéseket, milyen leszen; mert én aligha fogok köszönni valakinek megelőzőleg, elvéen mertülve az ünnepségek szemlélődése — és az én ügyeim rendezgetésbe! . . . A lábbelim megjár; jó erős borjuborból esináltattam volt a mult esztendőben, hogy bírja a sok vizet, sarat a fiók egyház-községek látogatása aikalmával!

És most ajánlom a mellékelt üdvhangokat kedves öcsém uram ismert jó indulatu pártfogásába. Én mint gondolat nevelt szülöttemet kedvelem; bár nem vagyok öngézett a költészet érdemeiben, s ha volnék is „lucus a non lucendo“; mégis megmaradna annyi érdemem, hogy: „in magnis et voluisse sat est.“ — Ugy sem akartam soha semmiben kitünni és nagyon kitetsző helyre állani; mert régen tudom azt, hogy mindenkinek tetszeni nem lehet; „Formicae semitam canere“ „Ululas Athenas portare“ nem elvem s mert magamon történt meg az is, mit a római költő zeng; „Dat veniam corvis, vexat censura columbas“ megelőgsem, ha kedves öcsém uram s elvbarátaim, kik eddig is többre becsülték közbenkben inkább buzditásul, mint oktatásul megjelent irodalmi termékeimet a kellelénél, továbbra is unalomnélkül olvassák talán még irandó műveeskéimet! . . . A népelet alapos tanulmányozása és igazságos megbírálása elég anyagot szolgáltatna még a költészet megfelelő versalakjaira, mire oly kevesen vállalkoznak! . . .

De hagyjuk el most a többi! Borongós idővel jár június; annyira sötét lett nálam d. u. 3 órakor, hogy nem látok tovább írni! . . . Hull az eső . . . ázik a széna; de kiderül még valaha! Isten velünk!

V. Cs. 7.

— Jótékonykezélu színi előadás Piskiben.

Folyó év május hó 31-én a piskii műkedvelők a helybeli róm. kath. toronyóra javára a Swoboda-féle vendéglő termében Csiki Gergely „A cifra nyomorúság“ című 4 felvonásos színművét adták minden tekintetben kedvező sikerrel. — Tekintve a műkedvelő urak és nők naponkénti elfoglaltságát, mely vagy a műhelymunka asztalához, vagy a családi tüzhelyhez mintegy lebilineselve tartja, a színmű még is oly jelenítést talált az érdemes műkedvelők szereplésében, hogy az a legnagyobb elismerésre méltó.

Az igen szép számú közönség tapsaiból merítve szintén a bírálatot — az csak is kedvező lehetett mert azok gyakoraiak valának. — Piskitelep notabilitásai teljes számban megjelentek és elismeréssel áldoztak az érdemes műkedvelők fáradozásának.

Mielőtt a rideg számok szólnának az anyagi siker felől, legyen szabad a t. közönségnek a szíves pártolásért, — a t. műkedvelő uraknak és nőknek szíves szereplésért és t. Kovács Jánosné aszszonyságnak szeretett férjével egyetemben a sok oldalu fáradozásért hálás köszönetet a nyilvánosság terén mondani a piskii rom. kath. nemes hitközség egyháztanácsának nevében. Nem különben mindazon uraknak, kik bármely tekintetben közreműködtek. Összes bevétel volt 103 frt. tiszta jövedelem 41 frt. A színi előadásra felül fizettek: Lönhárt Ferencz Ö. Excellentiája 5 frt. Radasics Miklós 1 frt 50 kr. Sándor Albert 1 frt 40 kr. Jánosó Ernő pleb. 1 frt 20 kr. Ferber János kereskedő 1 frt. Kranitz Jánosné 1 frt. Valye Frigyes 60 kr. Binder Gusztáv 60 kr. Storeh N. 60 kr. Roth Hermán 60 kr. Dobay forgalmi tiszt 60 kr. Arir Segesvárról 60 kr. Böhm Adolf 50 kr. Mezei gazdatiszt Aranyból 20 kr. Grosz Károly pénztárnok 20 kr. Stenmer kereskedő segéd 20 kr. Rubner végrehajtó Déváról 20 kr. Fogadják legháládatosabb köszönetét az egyház tanácsnak.

Piski, 1890 jun. 3-án.

J a n o s ó E r n ő, elnök.

— **Tanügy.** A háromszékmegyei kézdi-orbai róm. kath. tanítótestület máj. 7-én d. e. 9 órakor kezdődőleg K. Martonosban a róm. kath. iskola helyiségében tartotta 53-ik tavaszi vándor-közgyűlését.

A rendes tagok teljes számban, számszerént 39-en jelentek meg. Távol maradt 2 tag. A pártoló tagok közül ott volt Bálint László ker. főesperes plebános, ki sokott nyájassága, odaadó tevékenysége, széleskörű ismerete, tapintatos észrevételei, utmutató tanácsai által élénkítette tan. egyleti gyűlésünk tanácskozását; továbbá ott volt László József ker. főjegyző, lembényi plebános, Kovács János s. lelkész, Jánosi Antal s. lelkész, Sólyom Géza kápl. tanító, Lázár Gábor pártoló tag és több tanügy barát.

Gyűlést megelőzőleg Szent-mise volt; a melyen mindannyian megjelentünk; végezte után a helybeli róm. kath. iskola helyiségébe voultunk, hol egyletünk érdemes elnöke Bartha Ágoston „diesertessék a Jézus-Krisztus“ köszönté a gyűlést, — s a „Jöjj el Szentlélek Isten“ segítségül hívó ének elzengése után székét elfoglalván szívből fakadó érzellemmel üdvözlé az ily szép számban és jó egészségben megjelent tagokat és tanügybarátokat, a gyűlést megnyitá; mely elnöki megnyitó harsány éljenzéssel fogadtattott.

A gyűlés tárgyai következők voltak:

I., Elnök felszólítja helybeli tanító Bende László tagtársunkat a kitűzött gyakorlati tanítás megtartására; ki a felhívás értelmében gyakorlati tanítást tartott az V-ik osztályos tanulókkal a földrajzból; tananyaga volt a „földgömbről“. „Ismerette a naputját, a térítőket és földöveket.“ Melynek végezte után fennemlített tanító tagtárs a II-ik osztályos tanulókkal tartott gyakorlati tanítást a beszéd és értelem gyakorlatok nyomán ismertette a „nyulat.“

II., Jegyző által felolvasatott, a múlt 1889. október 23-án Kurtaapatakon megtartott őszi közgyűlés jegyzőkönyve; továbbá 1890. jan. 23-án a Kantában tartott választmányi gyűlés jegyzőkönyve a pénz és könyvtár felülvizsgálásáról, ugyszintén 1890. feb. 11-én K. Almáson tartott téli közgyűlés jegyzőkönyve. Hamar Bálint pénztáros a választmány azon utasításának, hogy úgy az egyházi mint a világi tagok teljes névsoros kimutatását készítse el, eleget téve, azt a gyűlésnek bemutatja és felolvassa, mit a gyűlés tudásul vesz. Továbbá bemutatja a 3 fítról szóló nyugtát, melyet a testület a tüzvész által sújtott haralyi lakosoknak 1889-ik évre segély gyanánt ajánlott föl. Tudásul szolgál. — Az 1889-ik évre szóló számadás azon megjegyzéssel, hogy a kvásárhelyi „Takarékpénztárba“ elhelyezett tőke és kamat a betéti könyv számával együtt jegyzőkönyvbe beirandó. minden pontjában helyesnek találtatt, a közgyűlés által elfogadattott s pénztáros H. B. nak az 1889-ik évre a felmentvény megadatott. — Mind három jegyzőkönyv többi pontjai helyben hagyatván hitelesítettek s a jegyzőt a gyűlés megéljenzete.

III., A gyakorlati tanítások jövén birálat alá ahhoz többen hozzá szólattak, kik közül különösen kiválék Bálint László főesperes urbirálata, mely szerint egész mintaszertü előadás volt, a melyből sok jót, értékest lehet tanulni. — A tárgyilagosan végbement beható birálat után mindkét tanítást több észrevétel után a gyűlés sikerültnek nyilvánította.

IV., Elnök elterjeszti a budapesti III-ik egyetemes tanítógyűlés végrehajtó bizottságának tanegyletünkhöz megküldött felhívását, melyben tudattatik egyletünkkel, hogy a magyarországi néptanítók IV-ik egyetemes gyűlése Budapestre 1890. augusztus hó 20-ára hivatott egybe, mit a gyűlés illetékes egyházi hatóságunk intézkedése reményében azon megjegyzéssel vesz tudomásul, hogy akkor egy rendkívüli gyűlés hívassék össze.

V., Elnöknek még a múlt gyűlésen is tárgyalt azon indítványa került tanácskozás alá, hogy a testület számára készíttessék az egylet pénztárából egy díszes zászló, mi hossz-as vitára adott alkalmat; végül a gyűlés abban állapodott meg, hogy annak meghozatalát kedvezőbb időre halasztja; hanem ezzel szemben felvetették azon eszme, hogy nem volna-e jobb egy dalegyletet alakítani. — Ez élénk eszmecserére nyújtott alkalmat, — s erre nézve felkérik elnök, hogy a dalegylet létesítésének eszméjét esetleg saját véleményes jelentése kíséretében a jövő gyűlés tárgysorozatában tűzze ki-mifelett a gyűlés behatóan tanácskozzék.

VI., Tiszteletbeli elnök Bálint László főesperes ur a gyűlés tudomására hozza Püspök urunk ö Nagyméltóságának 1528—1890. ap. 26. számú magas leiratát, melyben a magy. kir. honvédelmi Minister idei április hó 8-án 10464 szám alatti intézkedésével, egyetértőleg a közszolgálat érdekében a népfelkelés érdekében a népfelkelés kötelezettsége alól Bara

Ferencz, Bardocz Mihály, Bartha Ágoston, Szabó Sándor, Boes Dénes ktanítók mentettek fel. — Tisztelettel tudomásul vettett.

VII., Borbáth János tagtárs előadja tapasztalatait a most oly nagy mérvben elszaporodott ártalmas rovarok (hernyók) pusztításáról, melyet a gyűlés köszönettel vett, — s felkérte az előadót, hogy nézeteit a jövő gyűlésen adja elő írásban is — vagyis készítsen erről egy értekezést.

VIII., Tiszteletbeli elnök felhívja gyűlés figyelmét azon körülményre, hogy a jelen gyűlési tanterem t. i. a K. Martonosi iskola, mely a „Székely-Föld“ című lapban tarthatatlannak van kimondva, alkalmas-e a jelenben levő tankötelesek számához mérten? Annak bel- és külfelszerelése megvizsgáltatván, elég tágas, világos és törvényszerűnek találtattott, — s a gyűlés kijelenti, hogy az elég alkalmas.

IX., Szabó Sándor tagtárs indítványa, hogy gyűléseink alkalmakor a figyelem terjedjen ki az illető iskola állapotára, bel- és külfelszerelésére: egyhangulag elfogadattott.

X., Elnök bejelenti, hogy ifj. Finta Gáspár bereczki tanító állásáról önkénytelen lemondott: mit a gyűlés tudásul vett.

XI., Előterjesztetik meghatározni, hogy a könyvtár gyarapítására miő munkákat látna jóknak a közgyűlés. Egyelőre a gyűlés abban állapodott meg, hogy kóták hosszasan az egylet számára, a többiekre nézve a választmány által kiküldött 5 tagu bizottságra, Bálint László főesperes ur, Bartha Ágoston, Bardocz Mihály, Kovács Ferencz és Hamar Bálint tagtársakra bízottat a legjobbnak bizonyult művekből a pénztárhoz mérten megrendeléseket tenni.

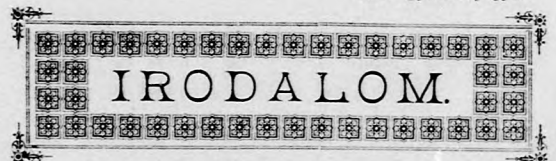
XII., A többségnek óhajtsa szerint Elnök a gyűlés által felkérik, hogy a téli közgyűlésnek eltörlése eszméjét jövő gyűlés tárgysorozatába a tanácskozás tárgyává tűzze ki.

XIII., Jelen gyűlésen beiratkozott mint pártolótag 1 frt tagsági évi fizetéssel Lengyel Károly kurtaapataki lakos tanúgy barát; kit a gyűlés lelkesen megéljenzett.

XIV., A jövő gyűlés helyétül K. Szentlélek állapított meg sorrend szerint. Végül elnök a tagoknak és érdeklődőknek a megjelenésért köszönetet mondván, a gyűlést befejezetnek nyilvánította. — Mely után ebédre Bende László helybeli ktanító kartársunk asztala köré gyűllekeztünk, hol a szebb-nél-szebb pohárköszöntések egymást váltották fel, melyből a legjobbak és legszebbek Mélt. Bálint László urtól jöttek.

Peselneken, 1890. május hó 18-án.

Kovács Ferencz, s. k.
tan. egyleti főjegyző.

— Megrendelési ív a Magyar írók Albumára. Az összes magyar írók munkáiból szerkeszti és kiadja Harmath Lujza. E könyv tiszta jövedelme az Erdélyi magyar közművelődési egyletnél lesz letéve, hogy ott mint a „magyar írók alapítványa“ kezeléssék. Ara 1 frt 50 kr, diszkótésben 3 frt. A csinos, elegans kiállítású 15—16 ivre terjedő mű Légrády testvérek nyomdájában készül, ez év október havában jelenik meg és pontosan szét fog küldetni. Miután e könyv tiszta jövedelme E. M. K. E. számára lesz felajánlva és miután az összes magyar írók munkáiból állított össze, szükségtelemnek tartom hosszas ajánlatot fűzni ez ivhez. A művelt magyar közönséggel szemben elégnék tartom e pár szóban kérni ki pártfogását, hogy: jót akarunk! A megrendelést e czimen kérem eszközölni: Harmath Lujzának, Moson, Marostordamegye, Erdélyrészt.

— Dr. Kiss János „**Hittudományi Folyóirat**“ című közlönyének vasárnap, 14 ivre terjedő II. füzeté a napokban szétküldeik. Tartalma a következő: I. Ertekezések. Hit, ész, tudomány, Dr. Rita Dezső. — Vázlatok a természetnepek vallási nézeteiről, Rézbányai János. — Lessing böcs Nánjánja, Dr. Dudek János. — Ázsia világgossága és a világ világgossága, Dr. Kiss János. — A kereszténység hatása a jog fejlődésére, Dr. Rézbányai József. — Az új-szövetség görög nyelve, Dr. Engelsz (Angyal) János. — Az ó-egiptomi halottak könyve, Dr. Giesswein Sándor. — II. Hittudományi mozgalmak, vegyesek. A papnevelés a trienti zsinat előtt, Mihályfi Ákos. — A zircz-ciszterci rendnek budapesti hittud. intézete. — Az angol protestánsus megterése, K. Gy. — III. A hittudomány magyar nyelve. Egyház, szentegyház, anyaszentegyház, Babik József. — Tán a helyesnél is helyesebb, Fábian János. — IV. Irodalmi értesítő. Rudolphus Cornely. S. I. Historica et critica Introductio in utriusque Testamenti libr., ss. Dr. Engelsz János. — Bonnot József. Le miracle et ses conséquences. P. Seb. — Dr. Kompolti Ábrahám. A föld teremtése és az adamita népek története, Dr. Csiszák János. — Folyóiratok. — Könyvszemle. — A szerző mindent elkövet, hogy közlönyét felvirágoztassa. Egész évre 4 fizetben 40 ivet ígért és a két első füzet már 30 ivet tesz ki. Ily méretű folyóirat tökéletes kiállítás és kezelése nagyobb mértékű anyagi támogatás nélkül lehetetlen. A ért a szerkesztő-kiadó kéri mindazokat, a kikhez mutatványsszámot küldött, szíveskedjenek azt megtartani vagy évi 5 frt-ért, mely összeg az év végeig fizethető, vagy erga sacra 20 a-signanda. Együttal másokat is kér, keszelyedjenek folyóiratát megrendelni.

— **A közmondásokról.** A kik a lapok irodalmi rovatát figyelemmel szokták kísérni, azok előtt valószínűleg már többször föltűnt az a sok ismertetés, bíráló s több effele kurtább, hosszabb közlemény, mely Sirisaka Andor pécsi tanítónak munkáiról szólt. Azelőtt „A babonáról“ szülő népkönyvével vonta magára a figyelmet, később az „Anyósok Könyve“ cz. előző munkájával tréfálta meg a szegény anyósokat. Legújabbban pedig oly nagyszabású népirodalmi, illetőleg nyelvészeti munkával állt elő, amelyhez hasonló a hatvanas évek eleje óta nem látott napvilágot, s a mely munkájával valószínűleg az akadémia nyelvészeti szakosztálya is fog foglalkozni. Ezen — valóban figyelem és pártolásra érdemes — terjedelmes munkájának címe: „**A magyar Közmondások Könyve**“. Tartalma: Előszó. Tanulmány a közmondásokról Szvorényi, Ballagi, Erdélyi s mások után. Bevezetés. A közmondás fogalma, eredete és fejlődése, különböző elnevezései, haszna, kiterjedése, módja és modora; jelviség (symbolismus) a közmondásokban. Nyelvajáság, nyelvvirágok. A közmondás rokonságai, irodalma, elterjedése. A közmondások betűrendben s legvégül — tíz: régebben élt közmondásgyűjtő ut — szemelvények. A közmondásokról írt jeles tanulmányán kívül mintegy 10,000 magyar közmondást, példabeszédet és szólásmódot gyűjtött össze betűrendben. Levelezéseknél, illetőleg pósta-utalványon való megrendeléseknél elegendő ily címezés: Sirisaka Andor, Pécs. Ár 2 frt.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Levél a szerkesztőhöz.** A következő levelet vettem: „Gyulafehérvár, 1890. június 9. Igen tisztelt szerkesztő ur! B. szerkesztése mellett megjelenő „Közművelődés“ cz. lap 23-ik számában „a napi események köréből“ cz. rovatban esekélyeségemre vonatkozó közleménye annyiban rectificálásra szorul, a mennyiben királyomnak vallását annyival is inkább tiszteltem, mivel magam is ugyanazon vallás híve és követője vagyok. E szerint a jelzett közleményben vallásomra vonatkozó célzás tévedésen alapul.

Egyben bátorkodom bejelenteni, — hogy óhajjtásom lévén az „erdélyi róm. kath. irodalmi társulat“ tagjainak sorába belépni, — egész tisztelettel kérem t. szerkesztő urat, kegyeskedjék felvételemet alkalommal b. ajánlatával támogatni.

Kittinő nagyrabestülésem kifejezése mellett maradtam

kész híve
Dr. Téri Ödön
kir. közjegyző.

— A kir. közjegyző ur csak most költözvén városunkba, vele ugyan kedves ismeretségben vagyok, de az idő eddig sokkal rövidebb volt, hogysem vallásáról értesülhettem volna. Abból indulva ki, hogy nálunk — a városi hatóságtól tekintve — a hivatalok élén mind nem katolikus — ámbár minden tiszteletre méltó férfiak állanak, a közjegyző urat sem tartottam katolikusnak és annál inkább meglepett választás buzgalma, amelylyel Urnapján a Szentseget végig kísérete. Most midőn hozzám intézett felvilágosító levelét a magam helyreigazításaképen a legnagyobb örömmel közlöm, együttal kérését is szíves készséggel teljesítem. Legyen ő lapunkban és társulatunknál is üdvözölve!

P. I. szerkesztő.
— **Megtérés.** Csik-Zsögöd leányegyház bácsu ünnepe, szentháromság vasárnapján, megfontolt beszéd és szokásos szertartások között vette át nt. Domokos János plébános az ev. ref. vallásfelekezetből megtért kigalambfalvi Demeter Róza asszonyt, — csik-delnei Boeskor Imre birtokos, tak. pénztári irnok fiatal nejét a vidékről egybegyűlt nagyszámu hívők élénken érdeklődő figyelme s mélt. Lázár Domokos nagybirtokos, tak. pénztári elnök, valamint mélt. Mikó Ilona urhölgy — főispánunk kedves testvére — készséggel elvállalt ünnepeles tanúsága mellett — az egyedül üdvözítő egyház kebelébe: mely ténykedés ha nem is tartozik itten a ritkaságok közé, mégis érdemes a feljegyzésre nemcsak a benne szereplő előkelő személyekért, hanem annak felemlítése végett is, hogy újabb időben az ily megtérések, — a Csikmegyében történt és sokféleképen magyarázott nagy változás által — igen megletek könnyebbitve és gyakoribbak is... vigasztaló.

— **Nyilvános köszönet.** — Legmélyebb hálámat és köszönetemet fejezem ki, saját és buggó sáromberki híveim nevében, mindazoknak, kik a „Jézus legszentebb szíve“ tiszteletére tervezett kápolna javára kegyes szívvvel adakozni siettek. Legelső sorban, e téren is, hálámat róvom le Mária Antonia Toscanai és Aracoi nagyhercegnő ő fensége kegyes anyai figyelmeért, ki mint a „Salesianusok“ nagy pátronája engem nem rég drága egyházi ruhákkal meglepni méltóztatott. Küldött ugyanis ő Fensége Schweitczből, Aracóból 1 remek kék színű pluvialét renesance alakban stolával (300 frt. értékű) 1 gyönyörű himzett fehér casulát, hozzátartozó részekkel s egy fehér cingulust. Ezenkívül följánlott plebániám részére egy vörös kereszt-zászlót saját védszentjei képeivel; a zászló egy külföldi cégnél munka alatt van. — Továbbá hálámat és mély köszönetemet fejezem ki: József főhercegnő Clotild ő fensége kegyességéért, ki 10 frt. méltóztatott utalványozni. — Az erdélyi részekből adakoztak: Baráti Zsuzsanna urnő Szerdahely 1 frt.; ft. Bakk Endre pléb. Vizakna 1 frt.; ft. Máthé József pléb. Kaál 1 frt.; ft. Jancsó Ernő pléb. Piski 2 frt. Fogadják mindnyájan ismételt köszönetemet. Jézus áldott szíve fizesse meg ezerszeresen mit az ő tiszteletre áldozatul hoztak. Midőn a kegyes adakozóknak köszönettel nyugtázok, tisztelettel kérem újból a ft. papságot, segítségül, bármily esekély gyűjtéssel méltatlan testvérek tervét, ki oly vidéken működik, hol a szegénység megtestesülve jár s hol a testi-lelki bajokon csak ott található menedéket hol soha senki sem csalatkozott: Jézus legsz. Szívénél. E szív van hivatva újja teremteni mindent mit a tévely elrontott. Segítsenek a t. olvasók a nagy munka s fáradságban kegyes adomány és imával, hogy mindnyájan részeli lehessünk az

örök boldogság örömeinek. Sároberkén, 1890. jun. 8-án. Bourdeaux Felicián Olivér plebános.

— **MEGHÍVÓ.** Az erdélyi róm. kath. irod. társulat választmánya f. hó 20-án d. u. 4 órakor a társulat hivatalos helyiségében gyűlést tart, melyre a tagokat tisztelettel meghívja az elnökség.

— **A károlyfehérvári püspöki lyceumban tartandó vizsgák rendje** az 1889—90-ki tanév második felében. Jun. 11-én d. u. 4 órakor az előadások besztüntetése. Jun. 17-én az I. II. évi theologusok vizsgája az Alapvető Hittanból. Junius 18-án a III. IV. évi theologusok vizsgája az Egyházjogból. Jun. 21-én az I. II. évi theologusok vizsgája az Ujszövetségi-Szentírastanból. Jun. 23-án a III. IV. évi theologusok vizsgája a Lelkipásztorkodástanból. Jun. 25-én d. u. az I. II. III. IV. évi theologusok vizsgája a Németnyelvből. Jun. 27-én az I. II. III. évi theologusok vizsgája a Bölcsészettől. Jun. 28-án d. e. Osztályozás. Jun. 29-én „Te Deum”. Fensőbb jóváhagyással. az igazgatóság.

— **A gyulafehérvári róm. kath. főgymnasiumban** 1889—90-ik tanév végén tartandó nyilvános vizsgálatok sorrendje. Junius 16-án. Magántanulók írásbeli vizsgálatok. Jun. 17-én. Magántanulók szóbeli vizsgálatok. Jun. 19-én. Hittan I—VII. osztály. Jun. 20-án. 8—12. a) csoport. Magyar. Latin I. osztály. 8—12. b) csoport. Földrajz. Számítan. Mértan II. osztály. Jun. 21-én. 8—12. a) csoport Természettan. Mennyiségtan. Történet V. osztály. 8—12. b) csoport. Mennyiségtan. Történet. Természettan VI. osztály. Jun. 23-án. 8—12. a) csoport. Számítan. Mértan. Természettan IV. osztály. 8—12. b) csoport. Magyar. Latin. Német. Görög VII. osztály. 24-én. 8—12. a) csoport. Magyar. Latin. Német. Görög VI. o. 8—12. b) csoport. Földrajz. Számítan. Mértan I. osztály. 25-én. 8—12. a) csoport. Latin. Magyar II. osztály. 8—12. b) csoport. Számítan. Mértan. Természettan III. osztály. Jun. 26-án. 8—12. a) csoport. Magyar. Latin. Történet. Német IV. osztály. 8—12. b) csoport. Magyar. Latin. Görög. Német V. osztály. Jun. 27-én. 8—12-ig a) csoport. Magyar. Latin. Német. Történet. Földrajz. III. o. 8—12. b) csoport. Mennyiségtan. Természettan. Történet. Bölcsészettől VII. o. Jun. 28-án. Torna I—VII. o. Záró értekezlet. Jun. 29-én. Délelőtt hálaadó istentisztelet és záro ünnepe. Gyulafehérvárt, 1890. május hó 17-én. Az igazgatóság.

— **E. M. K. E.** — Felhívás pályázatra. Gyertyánffy István a m. kir. állami Pädagogium igazgatója s az orsz. tanterv-muzeum főfelügyelője az EMKE birtokában levő 1423—1887. sz. alapító levél szerint 1000 forint helyezett el a „Magyarországi tanítók Eötvös alapja” nál oly feltétellel, hogy ez alapítvány évi 50 frt. kamatja oly tanítók és tanítónők segélyezésére fordítsanak, kiket az EMKE Igazgató választmánya saját céljai szempontjából is arra kiválóan érdemeseknek talál. Az alapító-levél értelmében ezenel felszólítatnak az erdélyrészi 17 megye (Arad- és Szilágy megyéknek is) tanítói és tanítónői, hogy kellően felszerelt folyamodványaikat elbírálás, illetőleg ajánlás végett az EMKE-hez (Kolozsvár) f. év július 1-ig nyújtsák be. — Megkivánjuk jegyezni, hogy csak azon tanítók és tanítónők pályázhatnak, kiknek az Eötvös-alaphoz ennek szabályzatai értelmében, joguk van. — Kelt Kolozsvárt. Az Igazgató-Választmány nevében: gróf Bethlen Gábor elnök. Sándor József főtítkár.

— **A marosvásárhelyi róm. kath. gymnasi-um** vizsgálatainak rendje az 1889—90. iskolai év végén. Junius 16. d. e. 8—10-ig VI. oszt. hittan: 1/2 10—11-ig V. oszt. 11—1-ig IV. oszt. hittan. jun. 17. d. e. 8—10-ig I. oszt.

hittan: 10—1/2 12-ig II. oszt. 1/2 12—1-ig III. hittan. Első szakasz: Junius 18 d. e. 8—12. VI. oszt. magyar, görög nyelv és irodalom. jun. 19. d. e. 8—12. III. oszt. magyar, német, és latin nyelv. jun. 20. d. e. 8—12. VI. oszt. latin, német nyelv és irodalom. jun. 21. d. e. 8—1. I. oszt. magyar és latin nyelv. jun. 23 d. e. 8—10. VI. oszt. történet; 10—12. V. oszt. történet. jun. 24. d. e. 8—10 IV. oszt. történet; 10—1. III. oszt. történet és polit. földrajz. jun. 25. d. e. 8—10. VI. oszt. mathesis; 10—12. V. oszt. növénytan. jun. 26. d. e. 8—10. VI. oszt. állattan; 10—12. IV. oszt. mathesis és rgeometria; jun. 27. d. e. 8—10. IV. oszt. ásványtan. Második szakasz: 8—12. IV. oszt. magyar, latin, német nyelv és irodalom. 8—12. II. oszt. magyar- és latin nyelv. 8—12. V. oszt. magyar, német, latin, görög nyelv és irodalom. 8—10 II. oszt. földrajz; 10—12. III. oszt. fiz földrajz. 8—12. I. oszt. földrajz. 8—10. II. oszt. számítan; 10—12. V. oszt. mathesis. 8—11. I. oszt. számítan és rgeometria. 8—11. II. oszt. rajzoló-geometria; 11—1. III. oszt. mathesis. 8—10. III. rajzoló-geometria. A rendkívüli tárgyakból: junius 15. d. u. 5—8. testgyakorlat a városi tornaegylet kertjében. esős időben a téli tanteremben, junius 18. d. u. 3—5. ének. junius 29. d. e. 1/2 10 órakor hálaadó istentisztelet, szentmise után az „Apollóban” az iskolai év bezárása. Kelt Maros-Vásárhely, 1890. május. hó 20. A tanári testület határozatából: Karácson Márton, gyma. igazgató.

— **Halálozás.** Fájdalmas érzéssel adjuk a következő gyászjelentést egyházmegyénk egyik legkimagaslóbb alakjának a haláláról, a kinek emléke még nemzedékek után is sokáig fent fog maradni: Az alicik-kászon-espereskerületi pap-ság, nagyszámu rokonok és szeretett hívek a legmelyebb fájdalom érzetével tudatják, hogy Nagyságos és főtisztelendő Nagy Lajos t. kanonok, érd. fő-esperes, aranymises áldozár, csikszentgyörgyi plebános életkorának 79-ik, áldozárságának 56-ik évében a haldoklók szentségének ajtatos fülvétele után, végegyengülés következtében folyó hó 7-én dél előtt 8 órakor jobblétre szenderült. A munkás papi élet, az egyház és haza iránt lángoló szeretet, a laukadást nem ismerő szellemi munkásság tették nagygyá, elismert nevét és feledhetlenné emléket. Hült tetemei folyó hó 10-én d. e. 10 órakor helyzetnek el a róm. kath. sírkertben; — az engesztelő szent mise-áldozat szintén azon alkalommal a helybeli templomban fog az Egek Urának bemutattni. R. I. P.! Csik-Szentgyörgy, 1890. junius 7-én.

— **Pályázat.** (14.) A Bálványos-Váralyai róm. kath. kántori állomás üresedésben lévén, erre ezenel pályázat hirdettek. — ezen állomás évi jövedelme: 1) a tanulmányi alapból 52 frt 50 kr. 2) A templom pénztárából 29 frt 68 kr. 3) Szent-mise alapítványból 4 frt. 4) A hivatkozó 18 véka részint buza, részint törökbuza. 5) Mintegy 5 hold területű szántó. 6) 33 négyszög öl gyümölcsös és szőlő. 7) Két szobából álló lakás, konyha, 200 □-öl veteményes és 200 □-öl gyümölcsös kert. 8) A temető természetnek évi haszna 5 frt. 9) A harangozásért 5 frt. 10) Remény van, hogy pár év alatt a magtár 1000 vékára kinövéen magát, annak kamataiból is a felbbség belegegyezésével a kántor részére bizonyos összeg kiszakítható lesz. — Kötelme a kántori teendőknél kívül a harangozási köteleesség végzése — Pályázni ohajtók kellően felszerelt folyamodványukat folyó évi Julius 15-ik napjáig alólirhoz adják be. — Bálványos-Váralyán 1890-ki junius 9-én. K a t o n a G y ö r g y, lelkész.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: PAL ISTVAN.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PÁL ANTAL, STRAUBERT ÖDON, ZLAMAL AGOST.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lyc. nyomdában Gyulafehérvárt.